

Kaivaus Nousiaisten pitäjän Pitulan-
nummella kesäk. 25-28 p:nä 1934.

Valokuvaaja Frans Leivo Nousiaisista oli v. 1932 lähettänyt Kansallismuseoon saviastianpalasia ja hiinkiren (K.M. N° 9466:1, 9487:2), jotka oli löytänyt Nousiaisten Pitulannummen satakruopasta. Löydöt antoivat aiheen otaksua nummella olleen kivikautien asuinpaikan, ja kesällä 1934 suoritti allekirjoittanut paikalla muutaman päivän kaivauksen (kesäk. 25-28 p:nä.).

Pitulannummi kuuluu Nousiaisten Killaisten kylään. Se on kirkolta kolmisen kilometriä itään-päin, nykyään niityksi kuivatun Kyläsuon pohjois-reunalla oleva metsäinen matala harjanne. Sotakuoppa on turvepehkukseltaan isännöitsijän Wikmanin asunnosta kilometrin verran pohjoiskoillisessa, Haahden taloon vievän metsätien varrella (kts. ohellista top. karttalehteä ja valokuvaa N° 1). Nummesta on ajettu sotaa siinä määrin, että vain reunat ovat koskemattomia, keskiosan ollessa kuoppana (valok. N° 2, karttaluonnos N° 1). Kuopan itäreunassa näkyi kulttuurikerrosta: rauennut liedensija, nokea ja hiiltä. Täältä kohden aloitettiin kaivaus, joka ulotettiin n. 25 m² laajuudelle (karttaluonnokset N° 1, 2.)

Turpeen ja pintamaan alla oli kautta koko kaivausalueen 6-8 cm. vahvuinen harmaa lyijy-
hiekkakerros, ja sen alla vahva kerros karkeahkoa
sora, joka vain senkautta ettei ollut puhdasta,
erosi alempana olevasta pohjasorasta. Koskematon
maa tuli kaivausalueen luoteisosassa - siis lähempä-
nä kuoppaa - vastaan n. 60 cm. syvyydessä, mut-
ta mitä kauemmaksi kuopan reunasta joudut-
tiin sen matalammalla, viimeisissä kaivausruu-
duissa a-b 7 jo 20-25 cm. syvyydellä. Kulttuuriker-
ros näytti näinollen ohenevan (ja loppuvan) alempana
rinteellä.

Kaivauksessa paljastui kaikkiaan kolme liettä
ja kaksi nokipesäkettä (kartta N° 2, valok. N° 4), mutta
mitään löytöjä iskoksia lukuunottamatta ei koko
alueelta tavattu. Myöskään luonpalasia ei löytynyt.
Liedet olivat verrattain samansuuruisia, noin 1 m.
läpimitaten. Reunimmainen liesi N° 1 oli kuten
kartta N° 2:sta ja valok. N° 5:stä näkyy, jo osittain
samanotossa hävitetty ja painunut alas. Jäljelläole-
va osa oli puolilympyrämuotoinen, pienistä kivistä la-
dottu. Kivien välissä oli hiekkaa ja alla niu-
kanlaisesti nokea ja hiiltä. Kivet olivat vain
yhdessä kerroksessa, joskus pari kiveä päälläkään.
Hiilen ja noen alla oli osuella palanutta punaista
sora. Pohja 55-60 cm. syvällä. Löydötön.

Liesi N° 2 (valok. N° 6) oli melkein kolmion-
muotoinen, rakennettu pienistä kivistä kuten e-
dellinenkin. Välittömästi kivien alla oli hyvin
pieni ja ohut hiili- ja nokikerros. Kivien lieden
viirestä löytyi kaksi vuorilaji-iskosta (9871:4).

Liesi N° 3, sekin pienistä kivistä, ei sisältä-
nyt yhtään hiiltä eikä nokea, mutta kivet sa-
moin kuin edellisissäkin olivat osittain palaneita.
Kivien joukosta koottiin useampia vuorilaji-iskok-
sia. Pohja oli 30-35 cm. syvyydellä. Sora lieden

ympäriellä samoinkuin lähireuudessa oli hiemom-
paa kuin kaivausalueen ylemmissä kuopanreunaa
lähempänä olevissa osissa.

Molemmat nokikuopat olivat lähellä sorakuopan reunaa. Pienempi oli oikeastaan vain nokitapla, n. 50 cm. läpimitaten, ja n. 10 cm. vahvuinen. Toisen hieman suurempi sisälsi nokea n. 30 cm. vahvalti. Kummassakaan ei tavattu luunpalasia t. m. s.

Asiinpaikka on venäl. top. kartan mukaan 18 saashenin käyrän yläpuolella, siis n. 38 m. korkeudella. Paviastianpalat, jotka Leivo oli löytänyt, olivat hänen ilmoituksensa mukaan itse sorakuopan pohjalta poimittuja, ja sinne nähtävästi soran mukana painuneita. Joka tapauksessa ne nähtävästi ovat korkeammalta kuin nykyinen kaivausalue, ja asiinpaikka siis lienes ulottunut korkeammalle, harjanteen nyt hävitettyyn keskiosaan. Kaivausalueen läheisyydestä, kuopan reunasta koettiin talteen jokunen iskos, ja siellä näkyi myöskin rauennutta liedenijaa. Asiinvyöhyke on tietysti kaivettua aluetta paljon leveämpi, mutta kaivauksista on ulottanut laajimmalle osittain niukkojen löytöjen takia, osittain siksi että tällöin olisi tullut useampia puita kaadettavaksi.

Helsingissä 20 p:nä jouluku. 1934.

Ella Kivikoski

Liitteinä: top. kart. lehti,
2 karttaa ja
6 valokuvaa.

Kartta № 1.

Peltoja

Metsää

santakuoppa

Kai-
vaus
alue
1934.

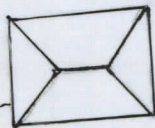
Tie Haahteen.

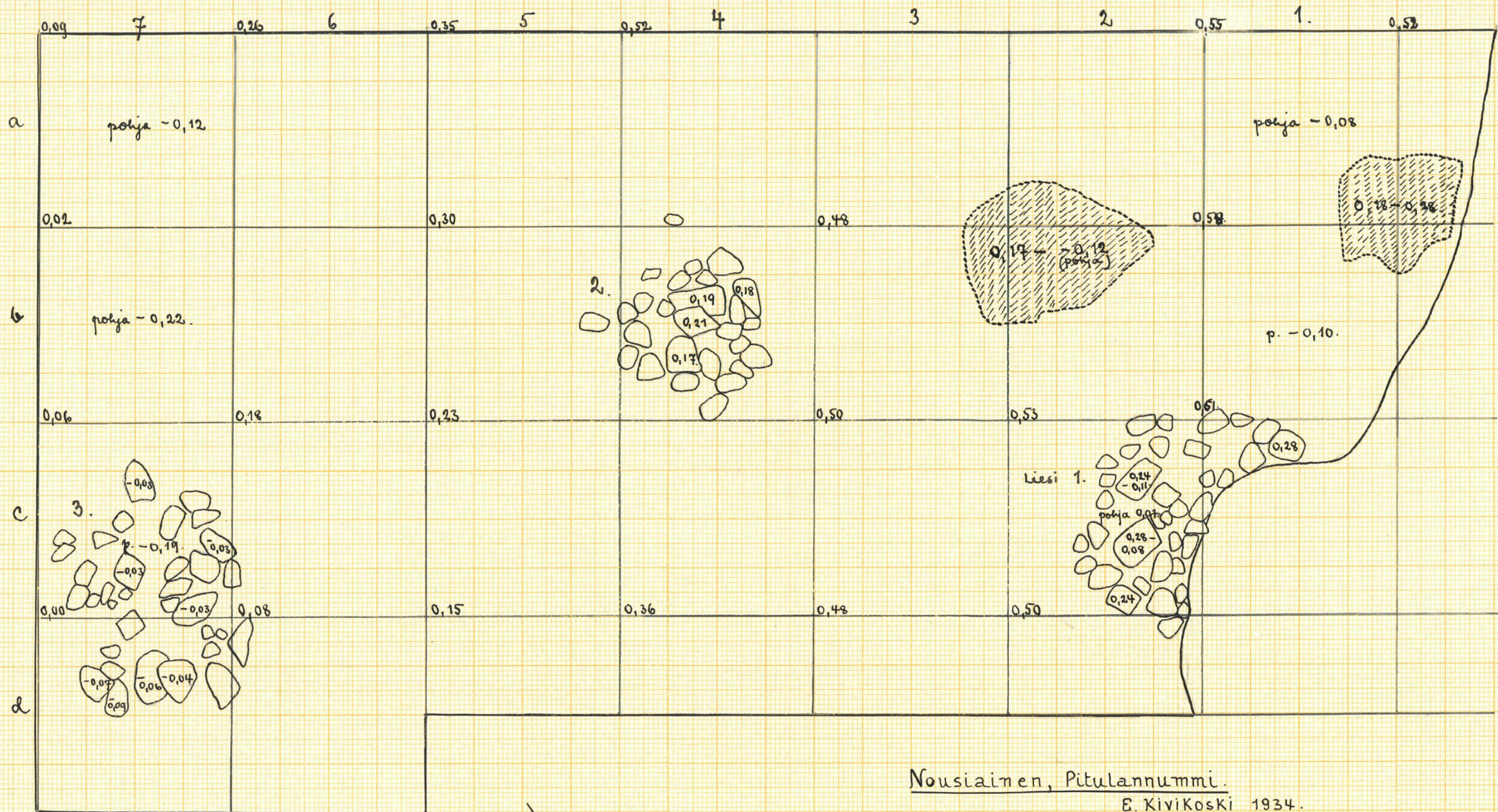
Nousiainen, Pitulannummi.

E. Kivikoski
1934.

Peltoa

0 5m 15m

Nousiainen, Pitulannummi.
E. Kivikoski 1934.

Nousiainen, Pitulannummi.
E. Kivikosken kaivaus 1934.

1.

Pitulannummi S:stä päin. V. 1934
kaivausalue lähellä oikeanpuoleista
latoa. Kuva st. Wikmanin alueen pika-
maan reunalta. Levy 9532.

2.

Pitulannumman sorakuoppa
valok. S-SW:stä päin. Levy 9533.

3.

„Löytöjä” sorakuopan pohjalta.
Levy 9537.

Nousiainen, Pitulannummi
E. Kivikoski 1934.

4.

V:n 1934 kaivausalue paljas-
tettuina liesimön. Valok. S. 80:sta
Levy 9534.

5.

Liesi N° 1 (pohjoisin) S 80:sta päin.
Levy 9535.

6.

Liesi N° 2 (taustalla N° 1) S 80:sta
päin. Levy 9536.

Elma Kivikoski 1934.